unei zone puternic influențate de maghiară. Scrierile independente de un model străin (de pildă, unele Prefețe sau Epiloguri)[573] îmbină, în mod frecvent, procedeele de limbă vorbită cu modul de exprimare livresc. Unele dintre aceste formulări sînt specifice lucrărilor bisericești pe care autorii și le-au însușit din originalele străine ori din traduceri românești ale acestora.

Influențele maghiare asupra sintaxei românești se concretizează, așadar, în calcuri gramaticale care pot fi urmărite în paralel cu textele ungurești. Dintre acestea se remarcă, evident, *Palia de la Orăștie,* traducere românească după un text maghiar (vezi *supra* III. 3. 1. 1. 1. 2. 2). Calcurile, însă fiind spontane și momentane, nu au avut consecințe profunde asupra sistemului limbii române, cel puțin nu pe termen lung. O altă formă de manifestare a influențelor sintactice poate fi surprinsă la încadrarea unor împrumuturi maghiare. Astfel, unele forme românești preluate cu sufixe gramaticale sau desinențe ungurești nu lasă nici ele neatins domeniul sintactic.

În totalitate, influența maghiară are un caracter atît de variat, cu forme și forță atît de variabile, încît sistematizarea lor în cadre teoretice bine delimitate este mai degrabă dificil de făcut, mai ales în condițiile în care unele constatări cu privire la epoca veche se pot susține prin puține dovezi și acelea discutabile uneori. De aceea, cercetarea a fost nevoită, în unele cazuri, să se rezume la cîteva aspecte de ordin general sau teoretic, respectiv la cîteva exemple, toate urmărind obținerea unei imagini de ansamblu asupra problematicii abordate.

Concluzii

Încă de la început, contactele lingvistice româno-maghiare au avut o natură asimetrică, din acestea rezultînd și influențe lingvistice asimetrice. Conflictul lingvistic ce se produce în urma contactelor se manifestă în mod deosebit în cazul celor două limbi, fiecare reacționînd la fenomenul influențării conform nevoilor proprii. Influența limbii maghiare asupra limbii române în perioada veche a fost una deosebit de însemnată, fiind favorizată de un complex de factori politici, juridico-administrativi și socio-culturali, uneori chiar forțată de aceste împrejurări. În aceste condiții, cunoașterea limbii maghiare a constituit o condiție a competenței sociale pentru un număr considerabil de vorbitori români.

[573] Unele dintre prefețele și epilogurile secolului al XVI-lea nu reproduc nici un model străin, altele reiau un text anterior – poate chiar de proveniență diferită față de aceea a textului căruia le-au fost anexate -, îmbinînd fragmentele traduse cu pasajele compuse în limba română.

BDD-B6-07 © 2014 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 04:17:33 UTC)

În epoca avută în vedere elementele ungureşti au cunoscut o largă răspîndire, cuprinzînd mai multe regiuni şi atingînd nu numai norma regională, dar, în unele privinţe, şi limba română comună.

Începută ca influenţă regională, limba maghiară şi-a lărgit puterea de influenţare asupra graiurilor româneşti (nord-) vestice şi estice, precum şi asupra unor zone din sudul ţării. În primele două arii lingvistice, influenţele maghiare au cunoscut atît o pătrundere populară cît şi una livrescă, iar în cea din urmă elementele ungureşti s-au putut înrădăcina, în special, pe cale cultă. Împletirea celor două sisteme lingvistice, ca urmare a coabitării, a condus la bilingvism mai cu seamă în Transilvania şi în arii mai restrînse din Moldova. Acesta i-a asigurat şi statutul aparte al influenţei maghiare asupra limbii române vechi faţă de alte influenţe străine, comparabil, eventual, cu cea slavă.

Contactul cu limba maghiară şi-a lăsat amprenta, cu precădere, asupra lexicului limbii române, nelăsînd însă fără efecte nici domeniile fonetic şi morfo-sintactic. Influenţele maghiare la nivel fonetic au un caracter regional, caracterizînd îndeosebi vorbirea bilingvilor. Spre deosebire de acestea, influenţele lexicale, concretizate în împrumuturi de cuvinte şi sufixe ungureşti, au cunoscut o circulaţie mai întinsă. Deşi împrumuturile maghiare cu întrebuinţări regionale sînt mai numeroase, multe sînt şi acelea care în epoca veche făceau parte din uzul comun al limbii române, unele păstrate inclusiv pînă astăzi. Introducerea împrumuturilor maghiare în limba română a reorganizat, implicit, şi sistemul morfologic al acesteia, restructurînd flexiunea nominală şi verbală românească. Consecinţele influenţei maghiare cu privire la domeniul sintactic se regăsesc în cazul traducerilor româneşti după surse maghiare. De altminteri, circulaţia textelor româneşti vechi a determinat în mare măsură şi răspîndirea influenţelor maghiare mai cu seamă în zone unde nu au existat contacte directe sau doar slabe contacte.

Cele expuse în cadrul lucrării au urmărit configurarea înrîuririlor lingvistice pe care le-a avut limba maghiară asupra graiurilor româneşti în secolul al XVI-lea, şi, prin extindere, şi în secolul precedent, respectiv următor. În continuare, cercetarea influenţei maghiare s-ar putea extinde şi asupra perioadelor următoare, mai ales asupra secolelor al XVIII-lea şi al XIX-lea, mai puţin cercetate pînă în prezent[574].

[574] Date cu privire la perioada veche (secolul al XVI-lea şi începutul secolului al XVII-lea), respectiv la cea contemporană (inclusiv secolul al XX-lea) sînt destul de numeroase şi valoroase. Între acestea secolele XVIII-XIX se prezintă ca o pată albă încă nevalorificată.

BDD-B6-07 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-29 04:17:33 UTC)